

Lapin alueelliset kehitysnäkymät

Syksy 2024

Taulukko 19. Lapin avainluvut (* ennakkotieto).

	Elokuu 2024	Elokuu 2024	Muutos vuodessa	Muutos vuodessa
Väkiluku	175 562*	175 540	22	0,0 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	7 301	7593	-292	-3,8 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	740	709	31	4,4 %
Pitkäaikaistyöttömät	1 934	2 255	-321	-14,2 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	9,0	9,5	-	-0,5 %

Yleiskuva alueen tilanteesta ja näkymistä

Lapin tilanne- ja kehityskuva ovat muuttuneet merkittävästi geopoliittisten muutosten myötä. Vaikutukset heijastuvat monella tavalla kaikkiin Lapin keskeisiin elinkeinoihin ja infratarpeisiin. Keskustelut saavutettavuudesta ja yhteyksistä läntisillä väylillä ovat lisääntyneet maan ylintä johtoa myöten. Pohjoisen ja Itäisen Suomen ohjelmiin liittyy paljon odotuksia pohjoisen investointihankkeiden edistämiseen. Ohjelmiin sisältyy Lapille merkittäviä mahdollisuuksia kehittää infrastruktuuriaan, parantaa saavutettavuuttaan ja houkuttaa osaavaa työvoimaa, mikä edistää alueen taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Saavutettavuus on elintärkeä Lapin elinkeinoelämälle. Hyvät yhteydet ja toimiva infrastruktuuri (ml. tietoliikenne) tukevat alueen matkailua, metsä- ja metalliteollisuutta sekä kaivostoimintaa. Rajat ylittävät liikenneyhteydet Ruotsiin ja Norjaan raide liikenteen kehittämistarpeineen korostuvat entisestään.

Muuttunut geopoliittinen tilanne avaa uusia mahdollisuuksia ja Lapissa on hyvät eväät suotuisaan aluekehitykseen ja potentiaali on jopa maan kärkitasoa. Suomen NATO-jäsenyyden myötä on alettu pohtia jäsenyyden vaikutuksia ja mahdollisuuksia aluekehitykseen. Aluekehittäjät näkevät tärkeänä toimenpiteiden käynnistämisen kaksoiskehittämisen edistämiseksi. Kaksoiskehittäminen pitää sisällään kaksoiskäytön (siviili- ja sotilaskäytön) lisäksi osaamisen, kyvykkyyksien, kilpailukyvyn ja kansalaisyhteiskunnan resilienssin kasvattamisen ja tavoitteena on uusien liiketoimintamahdollisuuksien

kehittäminen. Organisaatioissa on havaittu lisääntyntä tarvetta tiedon ja omien strategioiden päivittämiseen sekä varautumiseen. Kehittämisessä nähdään tarvetta uusille verkostoille ja kumppanuuksille sekä tutkimukselle ja koulutusohjelmille. Lapin toimijoiden osaamisena ja resursseina nousevat esille arktinen olosuhdeosaaminen (esim. kylmä- ja talvitestaus), kone- ja metallialan osaaminen sekä TKI-resurssit.

NATOon liittyminen tuo toimintaympäristöön erilaista aktiivista toimintaa ja näkyy myös konkreettisina tekoina, mm. panostuksina infraan valtateillä. Viime kevään suur-sotaharjoitukseen osallistui kymmeniä tuhansia henkilöitä, mikä lisäsi alueella liikku-mista ja palveluiden käyttöä. Lapin merkittävä sota- ja ampumarjoitusalue on suu-rimman osan vuodesta harjoituskäytössä ja sen käyttö tehostuu entisestään.

Lapin vahvuutena on hyvä ja jatkuva vuoropuhelu keskeisten toimijoiden välillä. Usean vuoden ajan toimineessa Johdon strategiafoorumi -verkostossa alueviranomai-set, oppilaitokset, kunnat ja keskeiset järjestöt päivittävät yhteistä tilannekuvaa ja kes-kustelevat strategisista painopisteistä. Tällä foorumilla vahvistetaan lappilaisten toimi-joiden yhteistyön, proaktiivisuuden ja vahvan luottamuksen edellytyksiä. Tämän syk-syn keskustelussa Lapin haasteiksi tunnistettiin mm. osaavan työvoiman saatavuus, väestön ikääntyminen, investointipotentiaalin realisoituminen, hyvinvoinnin ja tervey-den heikkeneminen sekä alueen sisäiset kehityserot.

Lappi on sitoutunut saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Lapin ELY-keskus ja Lapin liitto ovat yhdessä sidosryhmien kanssa työstämässä Ilmasto- ja energias strategiaa. Lapin ilmasto- ja energias strategia -hankkeen tavoitteena on laatia uusi Lapin ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen strategia sekä energias trategia. Lisäksi hankkeen läpileikkaavina teemoina ovat ilmastoviestintä, osallisuus ja oi-keudenmukaisuus.

Lapin Ammattikorkeakoulu on toteuttanut Pohjois-Suomen Rakennusklusterin ja Lu-leån Teknillisen korkeakoulun liiketoimintayksikön (LTU Business) kanssa EU:n Inter-reg Aurora-ohjelmarahoitteisen Tiny Homes (pienet asuinrakennukset) -valmistelupro-jektin. Projektissa selvitettiin esteitä ja rajoituksia sekä etsittiin ratkaisuja tuotteistettu-jen ja kohtuuhintaisten puurakenteisten pientalojen suunnitelmalliselle ja myös laaja-mittaisemmalle käytölle Pohjois-Ruotsissa, Pohjois-Norjassa ja Pohjois-Suomessa työvoiman käyttöön, matkailu- ja virkistystarkoitukseen sekä muihin majoitustarkoituk-siin, esim. maanpuolustus. Puurakenteiset mahdollisesti siirrettävät asunnot nähdään Lapille mahdollisuutena ja ne vastaisivat osaltaan työntekijöiden asuntopulaan.

Väestökehitys ja erityisesti väestön ikärakenne haastaa palvelurakenteita ja työvoi-man riittävyttä. Lapin väestökehitys on viime vuosina ollut aiempia vuosia ja ennus-teita myönteisempää erityisesti työikäisen väestön osalta. Viime vuonna väestö li-sääntyi yli 350 henkilöllä maahanmuuton vaikutuksesta. Myös maan sisäinen kuntien välinen nettomuutto päättyi tasapainoon. Seutukunnista väestökasvuun ylsivät Rova-niemi, Tunturi-Lappi ja Pohjois-Lappi. Suurin väestömenettäjä oli Kemi-Tornio.

Itä-Lapissa väestö lisääntyi Kemijärvellä ja Sallassa. Maahanmuuton kasvussa näkyi tilapäisen suojelun perusteella Suomeen tulleiden ukrainalaisten kotikuntaoikeudet.

MDI:n väestöennusteen mukaan maahanmuutto määrittää tulevaa väestönkehitystä ja kuntien eriytynyt väestökehitys jatkuu. Ennusteen kaikissa skenaarioissa Lapin väestö vähenisi vuoteen 2040 mennessä. Väestökasvuun yltäisi vain neljä kuntaa (Rovaniemi, Kittilä, Inari ja Utsjoki) ja työikäinen väestö lisääntyisi skenaariosta riippuen enimmillään kuudessa kunnassa (em. lisäksi Muonio, Kolari).

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Suomen lähiajan näkymät ovat vielä savunharmaat. Vuonna 2023 Suomen talous painui taantumaan, hinnat nousivat ja korot pysyivät korkealla. Tästä johtuen yritysten tilanne vaikeutui. Kauppalehden selvityksen mukaan Lapin yritykset kuitenkin pystyivät kasvattamaan liikevaihtoa ja kannattavuutta ja olivat maakuntavertailussa kärkipäässä. Sen sijaan omavaraisuudessa Lapin yritykset olivat keskivertoa heikompia. Tutkimuslaitokset ja pankit ennakoivat ensi vuodelle laaja-alaisempaa kasvun käynnistymistä. Arviot perustuvat näkemykseen, että korkojen lasku jatkuu ja inflaatiota nopeampi palkkojen nousu parantaa ostovoimaa. Rakentamisen alamäki näyttäisi olevan päättymässä, jota tukee myös VM:n rakennusalan suhdanneryhmän näkemys.

Lapin yritystoiminnan kasvulle keskeistä on energian saatavuus ja hinta. Rahoituksen ja työvoiman saatavuus voivat rajoittaa kehittämistä ja lykätä suunniteltuja investointeja. Lappilaisilla yrityksillä on kuitenkin enemmän tulevaisuusoptimismia kuin muilla suomalaisilla yrityksillä. ELY-keskuksen rahoitus kannustaa yrityksiä kehittämään toimintaansa. ELY-keskus myönsi alkuvuoden aikana kehittämisrahoitusta Lappiin lähes 29 miljoonaa euroa, josta noin puolet kohdistui yritysten kehittämis- ja investointihankkeisiin. Myönteinen kehitys näkyy myös Finnveran kautta rahoitettujen investointien kasvuna. Investointien arvo on kasvanut liki kolminkertaiseksi viime vuoden 12 miljoonasta eurosta 32 miljoonaan euroon.

Lappilainen yrityskehitys tarvitsee lisää kasvavia ja kansainvälistyviä yrityksiä. Perustettavien yritysten määrä on potentiaallimme nähden alhainen ja vientiä harjoittavien yritysten joukko on liian pieni. Lapissa kasvulle ja kansainvälistymiselle on halua ja tarvetta, mutta palveluita ei tunneta riittävän hyvin eikä niitä siten ole laajasti hyödynnetty. Yrityksiä on kannustettava rohkeampaan TKI-toimintaan, vahvistamaan TKI-osaamistaan sekä hyödyntämään nykyistä enemmän tutkimustietoa ja TKI-kehittämispalveluja kehittämistoiminnassaan. Esimerkkinä pitkäjänteisestä kehittämisestä on markkinoille tulossa oleva rovaniemeläisen Norrhydron ja Volvon yhdessä kehittämä energiatehokas kaivuri. Myös Lapin hyvinvointialueen TKI-osaamisen vahvistaminen ja siihen liittyvä hyvinvointialueiden yhteistyö on tärkeää. ELY-keskus käynnisti Strategista kasvua muutoksessa -hankkeen vuoden 2024 alussa, ja sen tavoitteita ovat Lapin ensimmäisen yrittäjyysstrategian laatiminen, TKI-lähettiläs-toimintamallin kehittäminen sekä pk-yritysten johdon ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen.

Lapin näkymät ovat kokonaisuutena valoisat, mutta kuntien ja toimialojen kehitys on erilaista ja eritahtista. Lapin elinkeinoelämässä matkailu, mineraalit, metsä ja energia-ala ovat keskeisiä kasvun vetureita. Kansainvälinen matkailu on erityisen vahvaa. Ostovoiman kehitys heijastuu kotimaan matkailuun. Matkailun vaikutukset säteilevät monille muille toimialoille, kuten rakentamiseen. Uusi matkailun investointialto on käynnistymässä ja sen kiivaimmat vaiheet ovat odotettavissa vuosina 2025–2027.

Ympärivuotisuuden kehittäminen ja investoinnit ovat avainasemassa matkailun kasvun ja kestävyuden varmistamisessa. Matkailun kasvu näkyy Lapissa laajasti luoden työmahdollisuuksia myös harvaan asutulle maaseudulle. Pandemian jälkeinen kasvu on ollut matkailualalla vahvaa ja tulevalle kaudelle odotetaan merkittävää kasvua erityisesti ulkomaalaisten osalta. Ympärivuotisuus on kehittymässä positiiviseen suuntaan viimeaikaisten suorien ja ympärivuotisten reittilentojen julkistamisten myötä. Seasonkien suorita reittilentoja Euroopasta Lappiin on Rovaniemelle, Kittilään ja Ivaloon, mikä lisää itsenäisten matkailijoiden määrää. Säännölliset reittilennot käynnistyvät Keski-Euroopasta Kittilään ja Rovaniemelle. Matkailun muuttuminen yhä enemmän ympärivuotiseksi muuttaa kausityöpaikkoja pysyviksi. Muutoksella on myös positiivisia vaikutuksia useiden paikkakuntien väestökehitykseen pidemmällä aikavälillä.

Matkailun kasvun myötä keskustelu matkailun kestävydestä ja sosiaalisesta hyväksyttävyydestä on lisääntynyt. Muutamat epäeettisesti toimivat yritykset vaikuttavat koko matkailuelinkeinon julkisuuskuvaan. Paikallisten sietokykyä koetellaan joissakin kohteissa ja lyhyt vuokraukseen kaivataan pelisääntöjä. Visit Finlandin resurssien puollittuminen ja House of Laplandin alasajo vaikuttavat pidemmällä aikavälillä negatiivisesti Lapin matkailuun kansainvälistymisen, kestävyuden ja digitalisaation kehittämiseen sekä myyntiin ja markkinointiin. Metsähallituksen leikkaukset voivat vaikuttaa virkistyskäyttöön tarkoitettujen reittien ja taukopaikkojen ylläpitoon ja investointeihin.

Matkailurakentaminen on ollut kasvussa. Nyt on käynnistynyt isoja investointikokonaisuuksia ja lomakohteita, jotka toimivat ympärivuotisesti. Ylläksellä käynnistyi 30 milj. euron lomakylän rakennustyömaa. Levin eturinteiden juurelle on nousemassa 120 milj. euron loma-asunto- ja liiketilakokonaisuus ja Levin Länsirinteillä on käynnissä miljoonaprojekti Levi Fjällen. Levi West Invest Oy:n rakentaman kolmentoista loma-huoneiston alppitalokokonaisuus valmistuu vuoden päästä. Rovaniemen keskustaan toistakymmentä vuotta vireillä ollut 28-29 milj. euron yhdeksänkerroksinen hotelli on tarkoitus saada rakenteille vuoden 2025 aikana. Myös Torniolaakson matkailussa on positiivinen näkymä ja Aavasaksan aluetta kehitetään, johon liittyy Ruotsin rajan ylittävä yhteistyö ja pendelöinti. Saariselällä uudistetaan hissi- ja rinnetoimintoja sekä suunnitellaan ja rakennetaan hotelleja. Wilderness-ketju rakentaa Saariselälle hotellin, joka on 13 milj. euron investointi sisältäen 700 neliön ravintolan, huoltotiloja ja 64 majoitusyksikköä, jotka koostuvat 42 lomamökistä. Kiinteistöväylitysalan Keskusliiton mökkikauppakatsauksesta ilmenee, että kokonaisarvoltaan suurimmat mökkikaupat, lähes 39 milj. euroa, tehtiin tammi-heinäkuun aikana Lapissa.

Asuntorakentaminen ja uudiskohteiden aloitukset ovat vähäisiä. Uudet aloitukset vaativat myymättömien valmiiden asuntojen purkautumista markkinaan ja ostajien luottamuksen palautumista. Uusia asuinkerrostaloja rakennetaan tällä hetkellä Rovaniemellä ja Kittilässä. Kaupan ja matkailun alalla on kuitenkin investointeja meneillään ympäri Lappia. Valtio, kunnat ja Puolustusvoimat investoivat uusiin kiinteistöihin ja purkavat korjausvelkaa. Rovaniemen kaupungintalon noin 30 milj. euron peruskorjaushanke alkaa syksyn aikana ja valmistuu vuoden 2027 alkuun mennessä. DCA-puolustusyhteistyösopimus edisti noin 60 milj. euron uudistushanketta Ivalon Rajakan-kaan kasarmialueelle.

Teollisuuspoliittinen strategia ja mineraalistrategia tuovat selkärankaa investointipotentiaalin toteutumiselle teollisuus- ja kaivostoimialalla. Teollisuuden rooli Lapin alue-taloudessa on merkittävä. Teollisuuden päätoimialoilla metsä- ja metalliteollisuudessa on nähtävissä tuotannossa maltillista käännettä positiiviseen suuntaan. Kaivosteollisuuden osalta kehitys on vielä negatiivinen. Teollisuudessa tilanteen arvioidaan vähitellen helpottuvan vuoden loppua kohden ja korkojen lasku piristää niin kysyntää kuin investointeja. Lapissa teollisuusyritysten rahoitustarpeet ovat kasvaneet ja etenkin Kemi-Tornio alueen teollisuuden pk-yrityksissä aktiviteetti on hyvä. Niitä tukevat Ruotsin puolella tehtävät suurinvestoinnit.

Teollisuuteen liittyy paljon investointipotentiaalia. Lapissa on useita hankkeita lupa- ja YVA-menettelyissä. Hankkeita on suunnitteilla eri puolille Lappia ja niiden kokoluokka on miljoonista miljardiin. Merkittävimpiä hankkeita ovat kaivoshankkeet, tuuli- ja aurinko- ja vesivoima, pumppuvoimalat sekä uudet teknologiat kuten vety ja akkuvaras-tot. Lisäksi Kemi-Tornio-alueen "teollisuuspuistot" Arctio ja Invest in Veitsiluoto ovat vetäneet hyvin kiinnostuneita globaaleja teollisuustoimijoita.

Energia-alan keskusteluiden keskiössä ovat huoltovarmuus, varautuminen, turvallisuus ja toimitusvarmuus. Lapin maatiloilla uusiutuvan energian käyttö kiinnostaa ja yrittäjät ovat aiempaa valmiimpia investoimaan mm. biokaasulaitoksiin. Ranualla on rakenteilla 21 maatilan yhteinen 6,3 milj. euron biokaasuhanke. Valmistuttuaan se on Suomen suurin viljelijöiden omistama biokaasulaitos. Vuotuinen tuotanto on seitsemän gigawattituntia, joka vastaa noin 600 000 litraa dieseliä. Tämän lisäksi on rahoitettu Itä- ja Pohjois-Lapin kuntiin liittyvä hajautetun biokaasun tuotannon potentiaali-selvityshanke, jota vetää Vaasan ja Lapin ammattikorkeakoulut.

Lapin kulttuurifoorumi ja Lappi-brändi 2.0 -hanke tukevat luovien alojen kasvua ja verkottumista. Syyskuussa pidetty Lapin kulttuurifoorumi starttasi Lapin luovien alojen ja kulttuurin kasvuhjelmatyön. Uudet teknologiat, kuten virtuaalituotannot, avaavat uusia mahdollisuuksia. VTST-hankkeessa Lapin yliopiston tiloihin rakennetaan LED-seinää, joka mahdollistaa keskisuurten virtuaalituotantojen toteuttamisen ja avaa uusia mahdollisuuksia myös muille luoville aloille.

Lähiuokahankkeita on Lapissa useampia. Luonnontuotealan teolliseen toimintaan on haasteen tuonut ulkomaisten marjanpoimijoiden väheneminen oikeusprosesseista johtuen. Pienet yritykset ovat tähän mennessäkin hankkineet marjat suoraan paikallisilta poimijoilta. Paikalliset poimijat pyritään saamaan laajemmin mukaan metsämarjojen arvoketjuihin, esimerkkinä Pohjoisesta luonnosta-marjatukku. Myös kunnat, mm. Lapin Ruoka Oy, hankkivat keruutuotteita paikallisesti. Suomalainen terveystuotteiden valmistaja Aromtech Oy tähtää vahvaan kasvuun. Yhtiö valmistaa Tornion tehtaalla tyrnin ja mustaherukan siemenöljyjä sisältäviä lääkinnällisiä tuotteita ja ravintolisiä.

Porotalous on edelleen merkittävä elinkeino aluetaloudessa, mutta yhteensovittamisen tarve porotalouden ja muun maankäytön kesken kasvaa ja hankaloittaa kestävän porotalouden harjoittamista laidunalueiden vähentyessä. Myös ilmastonmuutos haastaa elinkeinon: lisääntyvä ruokinta ja varautuminen hankaliin oloihin syö kannattavuutta. Kasvava petojen määrä hankaloittaa porotaloutta ja aiheuttaa lisäkustannuksia useiden paliskuntien alueella. Toisaalta poronlihalla on merkittävää etua muihin lihatuotteisiin verrattuna mm. hiilijalanjäljen suuruudessa. Poronlihan maine on pysynyt hyvänä pitkäjänteisesti tehdyn laatu työn ansiosta. Matkailu tarjoaa mahdollisuuksia poro-ohjelmapalveluille ja lihan myynnille. Porotalous kiinnostaa nuoria elinkeinon vaatavuudesta huolimatta ja jatkajia on riittänyt hyvin.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät

Lapin työllisyyden kehityskuva eroaa monin tavoin koko maan kehityksestä. Työllisyyskehitys on positiivisempaa ja työllisyysaste on kivunnut koko maata korkeammaksi. Jo pidempään työttömyys on ollut vuodentakaiseen verrattuna laskussa vain Lapissa ja työttömien osuus työvoimasta koko maata alempi. Niinäkin kuukausina, kun lomautusten määrä oli erityisesti rakentamisessa ja teollisuudessa kasvussa, työttömyys väheni Lapissa. Nyt lomautusten määrä on laskeva ja palautumassa tyyppillisiin lukemiinsa. Tammi-elokuussa työttömiä on ollut keskimäärin alle 8 000 ja syksyn aikana työttömien määrä voi jopa alittaa 7 000, mikä on tapahtunut edellisen kerran 35 vuotta sitten. Myös pitkäaikaistyöttömyys vähenee koko maasta poiketen Lapissa.

Lapin sisäiset alueelliset erot työllisyyden ja työttömyyden kehityksessä ovat kuitenkin huomattavia. Esim. elokuussa työttömien osuus työvoimasta oli Lapissa 9,0 % vaihdellen seutukunnittain 7,9–11,2 %:iin ja kunnittain 6,1–13,4 %:iin. Torniolaaksoa lukuun ottamassa muissa seutukunnissa työttömiä oli vähemmän kuin vuotta aiemmin. Vahvimmin työttömyys on vähentynyt Itä-Lapissa.

Isoja irtisanomistilanteita ei ole ollut eikä ole tiedossa. Tänä vuonna TE-toimistoon on toimitettu Lappia koskevia muutosneuvotteluesityksiä kuukausittain 1–30 eli noin 30 % enemmän kuin viime vuonna, eniten teollisuudesta, hallinto- ja tukipalvelutoiminnasta ja kaupan alalta. Noin 45 % neuvotteluesityksistä koskee mahdollisia irtisanomisia, noin 30 % lomautuksia ja noin 25 % sekä irtisanomisia että lomautuksia.

Työvoiman kysyntä on ollut vilkasta, vaikka on vähentynyt edellisen kahden vuoden huippulukemista, joihin oli merkittävästi vaikuttamassa MetsäFibren tehtaan rakennusvaiheen työvoimatarpeet. Tänä vuonna TE-palveluihin on ilmoitettu kuukausittain lähes 2 700 avointa työpaikkaa, mikä on vähimmilläänkin yli 600 enemmän kuin koronapandemiaa edeltävinä vuosina.

Lapin Pk-yritysten työllistämisodotukset tulevalle vuodelle ovat hieman myönteisempiä kuin koko maassa. Pk-yrityksistä 16 % ennakoi henkilökunnan määrän kasvavan ja 12 % vähenevän. Odotuksissa ei ole tapahtunut huomattavaa muutosta vuoden aikana, mutta kevään arvioon verrattuna näkymä on parantunut. Myönteinen kehitys näkyy rakentamisessa, kaupassa ja palveluissa, mutta teollisuudessa työllistämisenäkymät ovat heikentyneet.

Tulevan talven arvioidaan olevan matkailun huippuvuosi. Kilpailu työvoimasta on kiristynyt ja usein työnantajat ja työntekijät ovat jo edellisen matkailusesongin aikana tai sen jälkeen sopineet, että työt jatkuvat taas syksyllä. Myös autotestauksessa tulevan talven työsuhteista on jo sovittu. Logistiikka-alan työllisyysnäkymät ovat hyvät, mutta haasteena työvoiman saatavuudessa on kausiluonteisuus. Vuosi vuodelta lentokentän kunnossapitohenkilöstön työpaikkojen täyttäminen on vaikeutunut. Vaihtoehtoiset käyttövoimat, digitalisaatio ja tekoäly muuttavat kuljettajan työtä. Metsäteollisuuden kuljetustarpeet työllistävät ja osaavan työvoiman saatavuudessa on haasteita.

Liikenneinfran rakentamisen ja ylläpidon, matkailurakentamisen sekä energia-alan kasvu näkyvät työvoimatarpeina. Julkinen rakentaminen, toimi- ja liiketilahankkeet ja korjausrakentaminen työllistävät myös. Rakentamisessa työtä on siirtymässä valmiskäytön rakentamisen yleistymisen myötä työmailta tuotantolaitoksiin, jotka saattavat sijata muualla kuin Lapissa. Myös entisen Stora-Enson tehtaan alueen vilkastuminen alkaa näkymään työmarkkinoilla. Käynnistyvät investoinnit ja vihreän siirtymän hankkeet tuovat työtä alueelle.

Sosiaali- ja terveysalalla palveluverkkouudistus, digitalisaatio sekä muut rakenneuudistukset muuttavat työtehtäviä ja uudistavat osaamis- ja työvoimatarvetta lähivuosina. Lapin hyvinvointialueella eläköitymisen lisäksi merkittävä osa työvoimatarvehaastetta on sijaisrekrytointi. Haasteita on ja tulee olemaan erityisesti pienillä paikkakunnilla. Tutkintojen tunnistamisen polkujen helpottaminen Suomeen tuleville hoitoalan ammattilaisille auttaisi osaamisen hyödyntämistä tehokkaammin.

Työvoiman saatavuusongelmat ja rekrytointivaikkeudet ovat Lapissa yleisempiä kuin koko maassa. Työnantajahaastattelussa joka toinen työvoimaa hankkineista toimipaikoista ilmoittaa kokeneensa rekrytointivaikkeuksia. Ruotsin investoinnit ja Norjan työmahdollisuudet ml. rajan yli työssäkäyntimahdollisuudet tarjoavat lappilaisille osaajille työmahdollisuuksia. Kun Pohjois-Suomen investointipotentiaali etenee toteutukseen työvoimatarpeineen, kiristyy kilpailu osaajista myös pohjoismaiden välillä. Aloilla, joilla Lapissa ei ole koulutustarjontaa on tarve luoda elinkenoelämälle yhteistyömalleja

maan muiden yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Suomen sisäisen liikkuvuuden suunnanmuutoksen tueksi tarvitaan Lappi-kuvan uudistamista ja Lapin työmahdollisuuksien esille tuomista sekä työn siltojen luomista. Vastuullisuus ja sosiaalinen kestävyys korostuvat työmarkkinoilla, rekrytoinnissa ja kilpailussa osajista. Eri alojen maine- ja mielikuvatyötä ja panostamista henkilöstöjohtamiseen tarvitaan. Työelämän kehittämisessä on huomioitava työn tekemisen uudet tavat, työn organisointi uudella tavalla sekä työn ja muun elämän yhteensovittaminen.

Työvoiman saatavuutta ja riittävyyttä haastaa työvoiman ikääntyminen. Työvoiman rekryointitarpeissa näkyy huomattavana eläköitymisestä, vaihtuvuudesta ja kausiluontoisuudesta johtuvat työvoimatarpeet. Eläköitymisen myötä rekryointitarvetta on myös aloilla ja ammateissa, joissa uusia työpaikkoja ei synny. On myös varauduttava siihen, että seuraavan kaivoksen käynnistyminen tuo tuotantolaitosten välisen työvoiman siirtymisten kautta uuden työvoiman tarvetta myös nykyisiin kaivoksiin. Useilla paikkakunnilla asuntotilanne on haastava ja työvoiman saatavuuden ja liikkuvuuden este alueen sisällä, muualta Suomesta ja ulkomailta. Aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan poistumisen koetaan heikentävän mahdollisuuksia ammattisiirtymiin.

Ilman työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa ei pärjätä. Kansainvälinen työvoima on osa ratkaisua liki kaikilla aloilla. Kynnys kansainvälisen työvoiman palkkaamiseen on madaltunut ja tahtotila vahvistunut. Matkailussa, kaupassa ja sosiaali- ja terveystalalla on hyviä esimerkkejä lähtömaakoulutuksista kansainvälisen rekrytoinnin tukena. Kansainvälistä työvoimaa työskentelee myös teollisuudessa ja kaivostoiminnassa. Rakenusallalla ulkomaista työvoimaa on lähinnä suuremmissa urakoissa. Myös logistiikassa on tarvetta vauhdittaa kansainvälistä rekryointia huomioiden myös asiakaskunnan kansainvälisyys. Lapissa on jo vieraskielistä työvoimaa ja kansainvälisiä opiskelijoita, joille tarvitaan polkuja työmarkkinoille esim. työharjoittelun kautta. Ulkomaalaisten joukossa on myös pitkälle koulutettuja henkilöitä, joiden on vaikea työllistyä oman alan töihin.

Kehityssuuntia koskevat arviot

Lappi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä	+	+	+
Työvoiman saatavuus	-	0	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Itä-Lapin seutukunta Kemijärvi, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	++	0	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Kemi-Tornion seutukunta Kemi, Keminmaa, Simo, Tervola, Tornio	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä	+	0	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Pohjois-Lapin seutukunta Inari, Sodankylä, Utsjoki	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	++
Työttömyyden määrä	+	+	+
Työvoiman saatavuus	0	-	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Rovaniemen seutukunta Ranua, Rovaniemi	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	+	0	+
Työvoiman saatavuus	-	0	-
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Torniolaakson seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Pello, Ylitornio			
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä	0	0	+
Työvoiman saatavuus	-	0	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Tunturi-Lapin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Enontekiö, Kittilä, Kolari, Muonio			
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä	+	+	+
Työvoiman saatavuus	0	-	0
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Ote julkaisusta: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2024:44
[Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2024](#)